

Apbedīšanas tradīcijas un kapulauki sēļu un zemgaļu apdzīvotajās teritorijās.

Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Arheoloģijas
departamenta glabātāja **Austra Engīzere**

9.02.2022.

*Projekts Nr. LLI-447 “Starptautiskā kultūras tūrisma
maršruta “Baltu ceļš” atpazīstamības veicināšana”
 (“Izzini Baltus/Explore Balts”)*

Apbedīšana kā kultūras sastāvdaļa, sociālā manifestācija

Avots: Ceļvedis Latvijas senvēsturē

Arheoloģisko izrakumu un uzraudzību pārskati, publicētie avoti un literatūra

Autores foto

LATVIJAS PSR
ARHEOLOĢIJA

LATVIJAS
ARHEOLOĢIJAS
ROKASGRĀMATA

ZEMGAĻI
SENATNĒ
ŽIEMĢALIAI
SENOVĒIE

SĒĻI
UN SĒLIJA
SELONIANS
AND SELONIA

LATVIJAS VĒSTURES MUZEJA RAKSTI NR. 10
ARHEOLOĢIJA UN ANTHROPOLOĢIJA

PĒTĪJUMI
ZEMGAĻU SENATNĒ

RAKSTU KRĀJUMS

LATVIJAS NACIONĀLĀ VĒSTURES MUZEJA RAKSTI NR. 11
ARHEOLOĢIJA, ANTHROPOLOĢIJA, ETHNOĢRAFIJA, FOLKLORISTIKA

PĒTĪJUMI
SĒĻU SENATNĒ

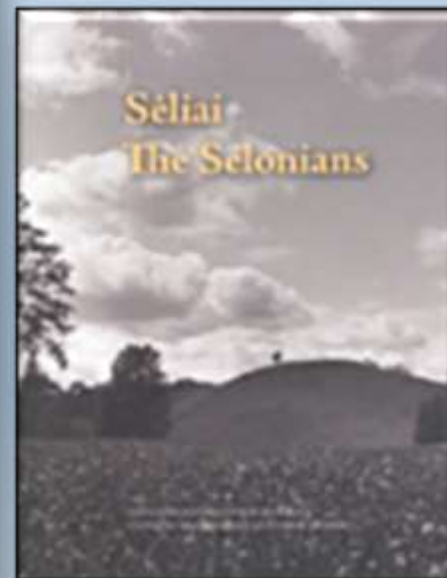
RAKSTU KRĀJUMS

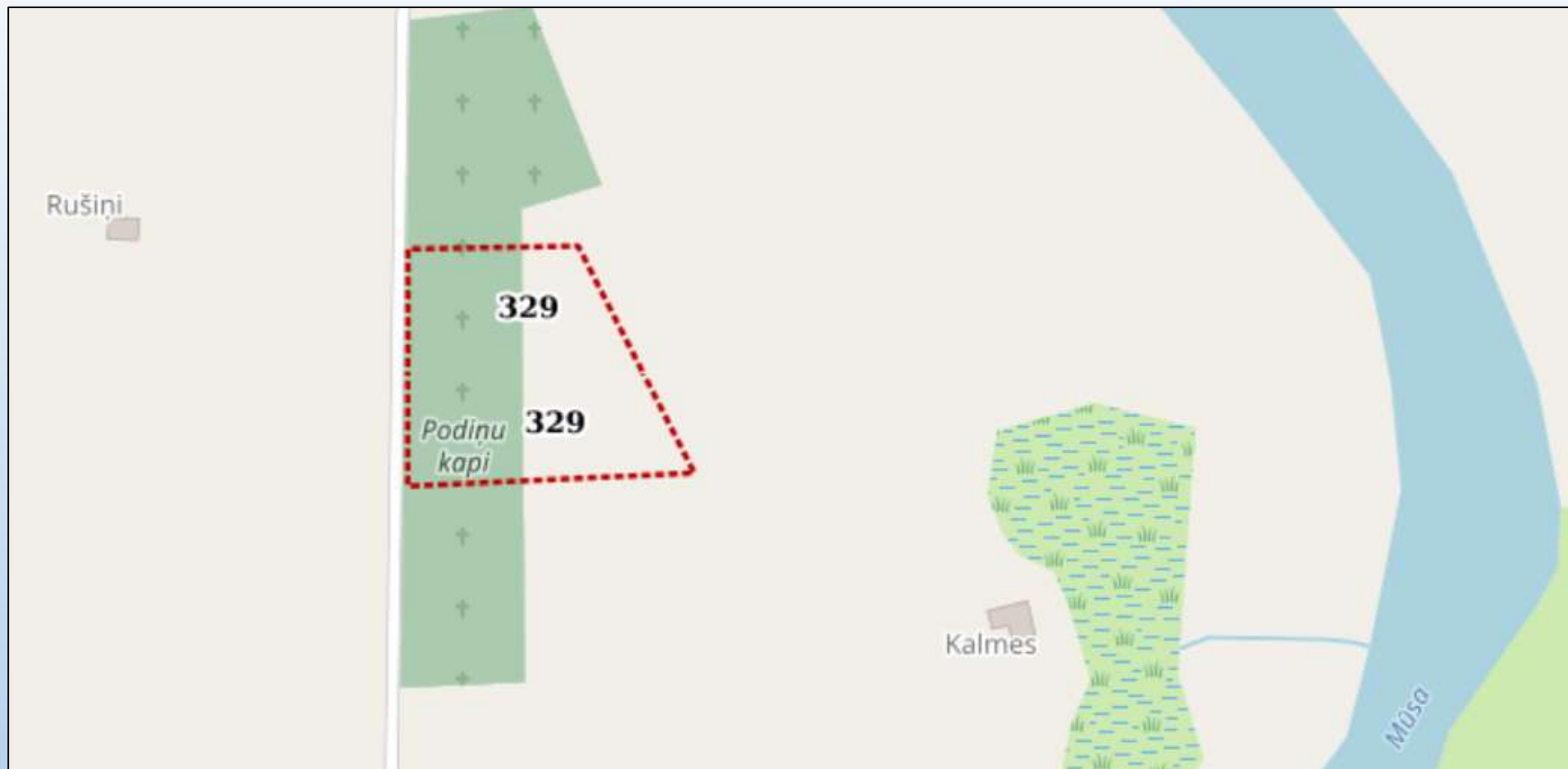
RĪGA 2006

Žiemgaliai
The Semigallians

Sēļi
The Selonians

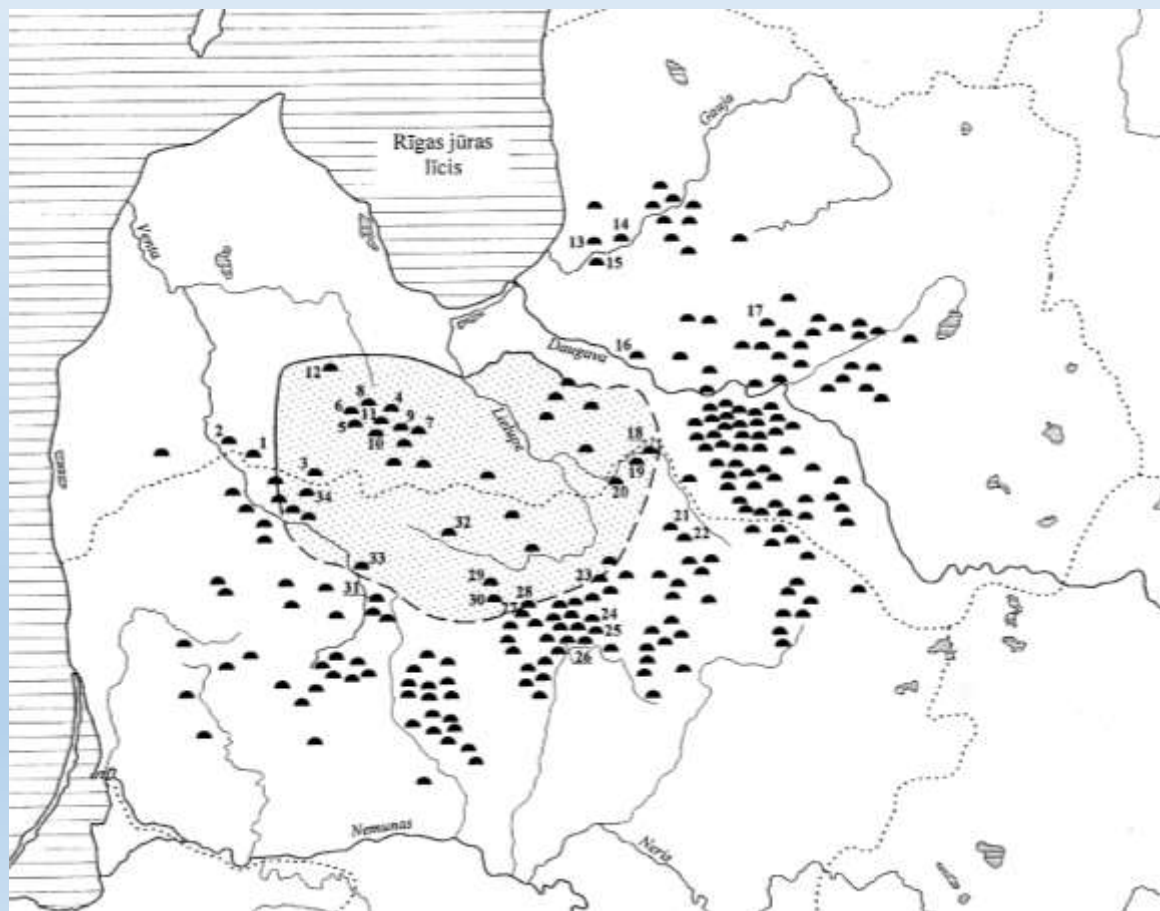

Podiņu senkapi (8.-13.gs.), iezīmēti ar sarkano rāmi, un Podiņu kapsētas teritorija (zaļā krāsā ar krustiem). (Avots: <https://karte.mantojums.lv/#map=16.0/56.350073/24.253337>)

Kapu uzkalniņu ar akmeņu riņķi pie pamatnes kultūra 1.-4. gs.

(attēlā – šīs kultūras areāls, salīdzinot ar 12.-13. gs.
zemgaļu apdzīvoto teritoriju (*iekrāsots*))

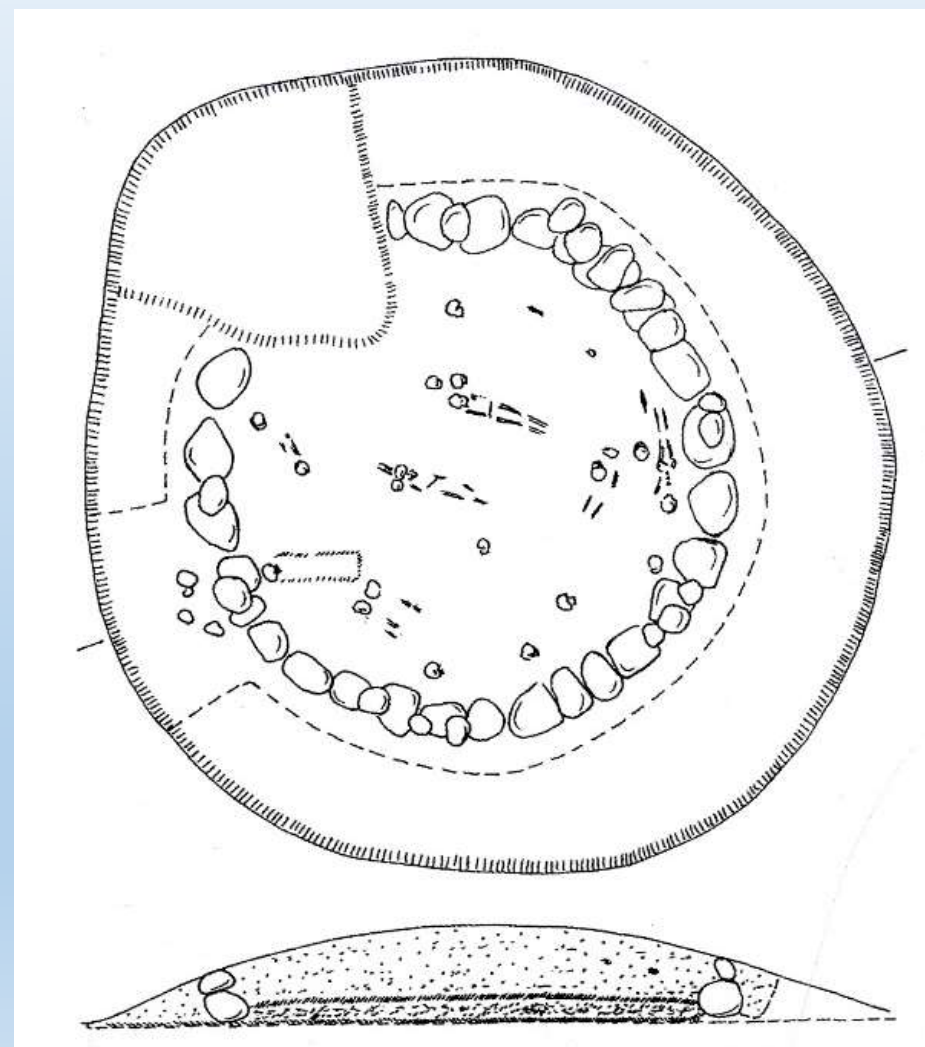
Avots: Zemgaļi senatnē,
Žiemgalijai senoveje

Kapu uzkalniņi ar akmeņu riņķi pie pamatnes

Slates Sila kapulauks, jaunatklāts uzkalniņš (Avots:
<https://lvportals.lv/dienaskartiba/313836-slates-sila-apzinatas-jaunas-vestures-liecibas-2020>)

Slates Sila kapulauka I
grupas III uzkalniņa
plāns (Avots: Sēliai. *The Selonians*)

Kapu uzkalniņi ar akmeņu riņķi pie pamatnes

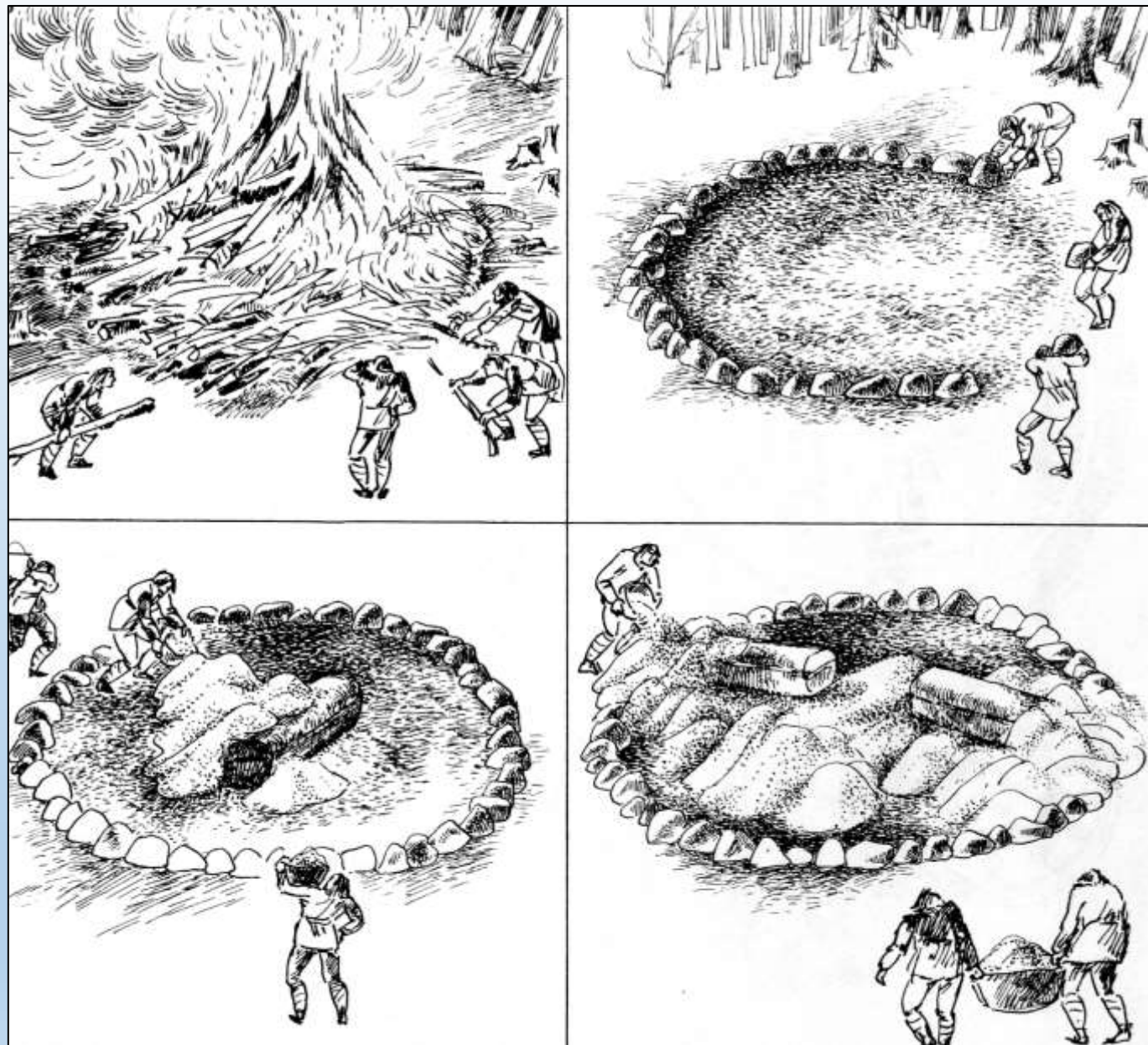
II uzkalniņš pēc atsegšanas, Slate, Jēkabpils
apriņķis, 1925. gads.

Foto: H. Moora.

Avots: Latvijas Nacionālais vēstures muzejs (pieejams
<https://enciklopedija.lv/skirklis/111961>).

**Uzkalniņu ar akmeņu
riņķi pie pamatnes
veidošana.**

Kapu inventārs

Rietumu grupa: Īles
Mežniecība, 17. uzkalniņš,
1./2.gs.

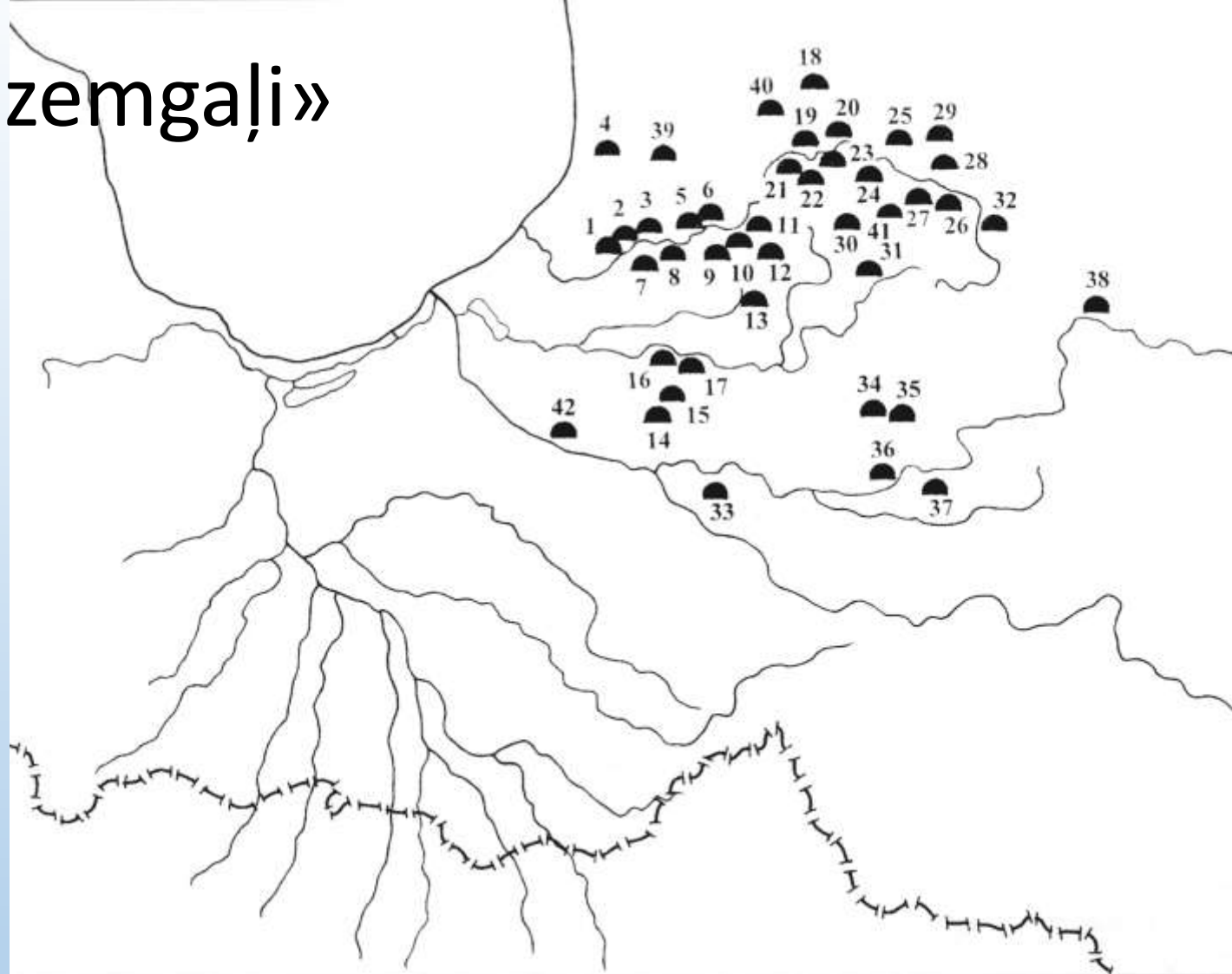
Austrumu grupa:
Rites Melderišķi,
I uzkalniņš, 7.kaps,
3.gs.

Rietumu grupa: Īles
Gailīši,
I uzkalniņš, kaps H,
2./3.gs.

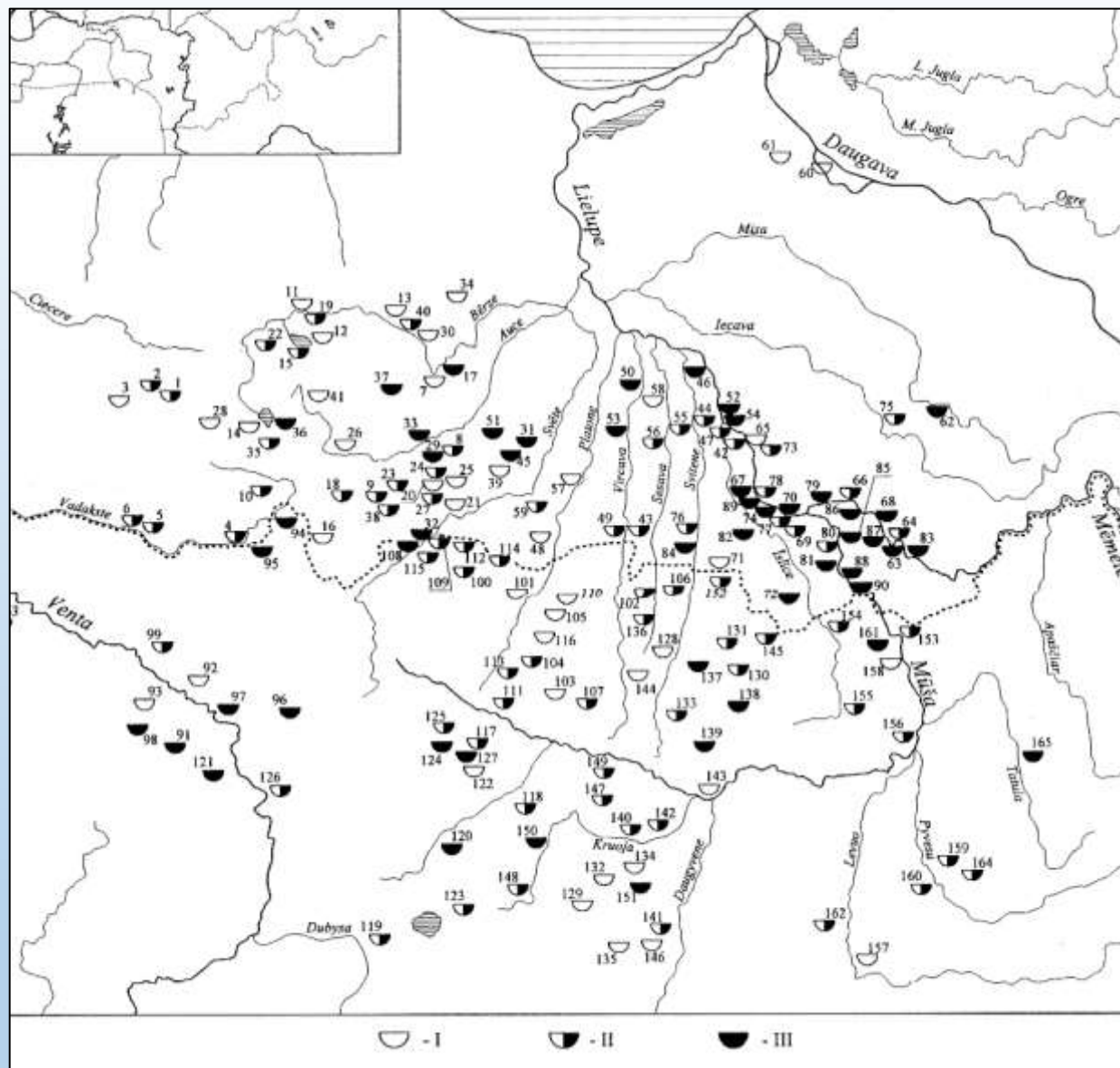
Foto: R. Kaniņš, LNVN (pieejams Žiemgaliai.
The Semigallians)

«Vidzemes zemgaļi»

2.-7. gadsimta kapu uzkalniņu ar akmeņu riņķi izplatība dienvidrietumu Vidzemē:

1-3 – Jaunāmuiža, 4 – Ķeģi, 5 – Krimuldas Jaunā muiža, 6 – Liepenes, 7 – Melkertī, 8 – Vangažu kapsēta, 9 – Salas, 10 – Katlāpi, 11 – Viesulāni, 12 – Līgotnes, 13 – Allažu kapsēta, 14 – Liepāderi, 15 – Caunas (Aizupji), 16 – Ropaži, 17 – Kapu mājas, 18 – Pūricas, 19 – Lielgaujmaļi, 20 – Ķūķis, 21 – Silavēveri, 22 – Paltmale, 23 – Zanderi, 24 – Lejaskauļi, 25 – Simtēni, 26 – Kurmjī, 27 – Kaikūpas, 28 – Lazdiņi, 29 – Kalnapelītes, 30 – Kalnasavēlas, 31 – Vecsārtēni, 32 – Kaupēni, 33 – Puigas, 34 – Ūsiņi, 35 – Klētnieki, 36 – Jaunzemji, 37 – Lejasoķēni, 38 – Kalnezēni, 39 – Lielpēteri, 40 – Avidi, 41 – Vecsprinkšji, 42 – Kābeles

Zemgaļu līdzenie kapulauki 5.-13.gs.

I 5. – 8.gs., II 5. – 13.gs., III 9. – 13.gs. (Avots: Zemgaļi senatnē, Žiemgalijai senoveje)

Vilces parka senkapu novietojums (vietējās nozīmes kultūras pieminekļa aizsardzības nr. 1024)

(avots: <https://karte.mantojums.lv/#map=16.0/56.418415/23.541963>)

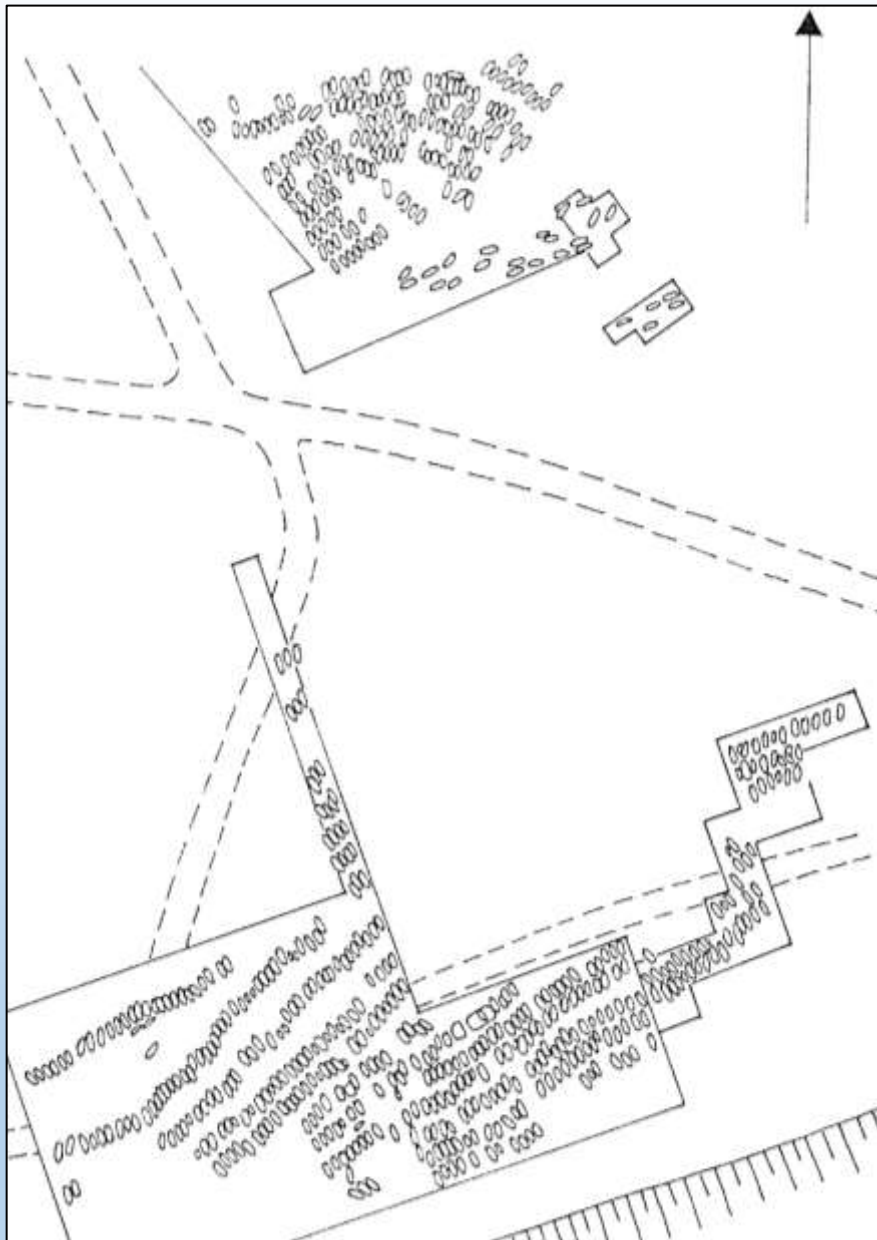

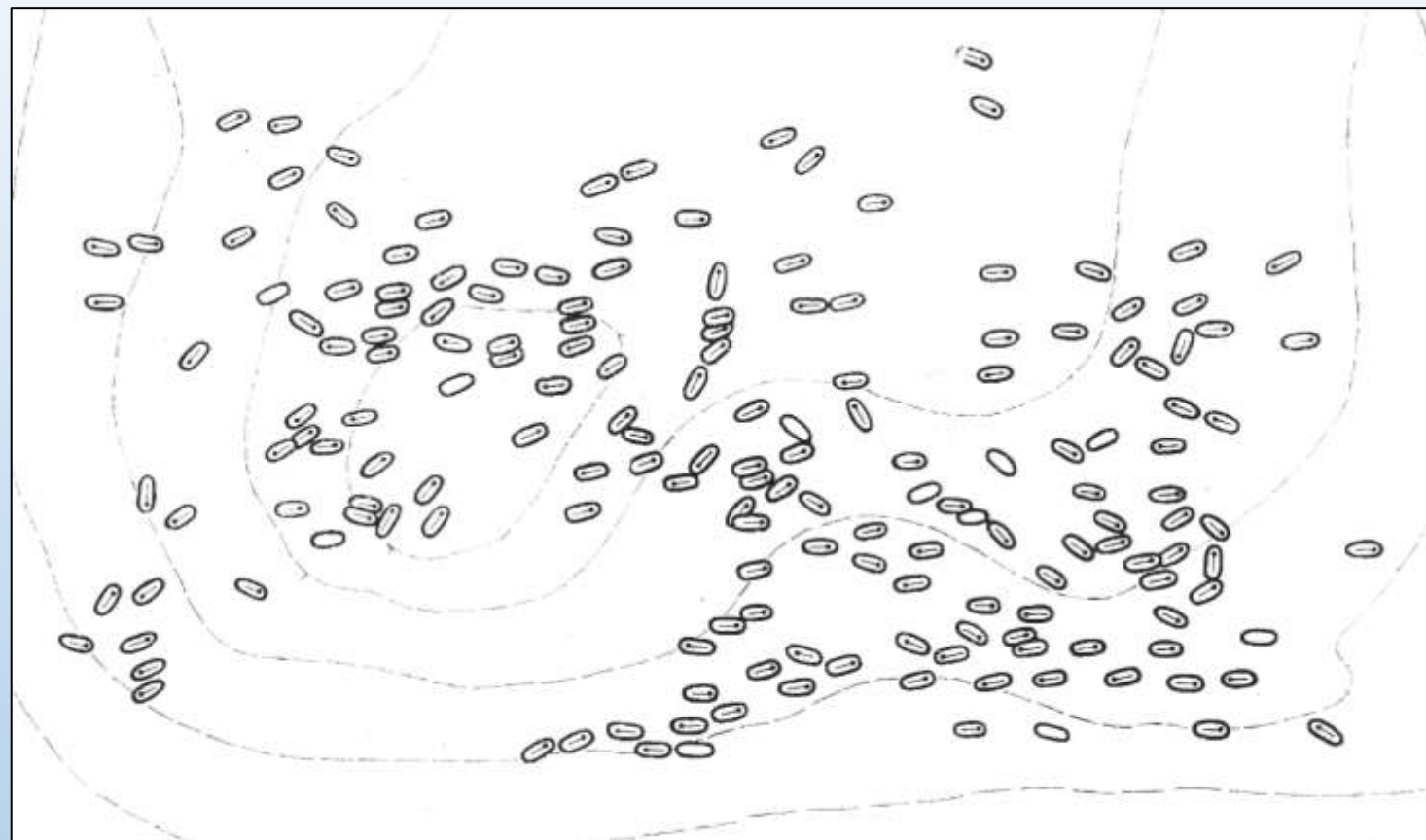
Jaunsvirlaukas Kakužēni, 54. kapa inventārs, 6. gs.

Foto: R. Kaniņš, LNV M (pieejams Žiemgaliai. The Semigallians)

Salīdzinājums

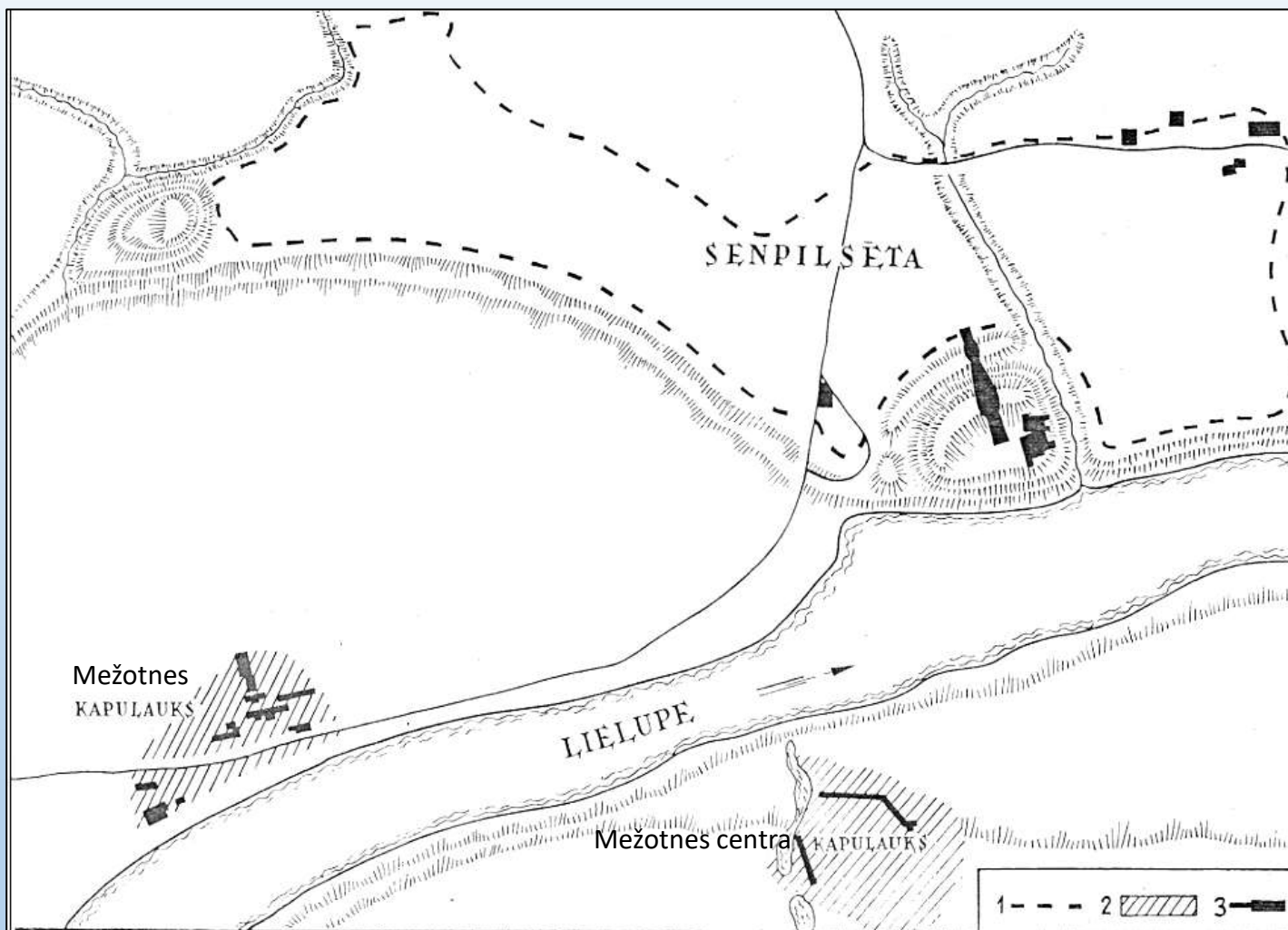

Apbedījumu rindas zemgaļu Dreņģeru – Čunkānu kapulaukā (zīmēja Dz. Zemīte)

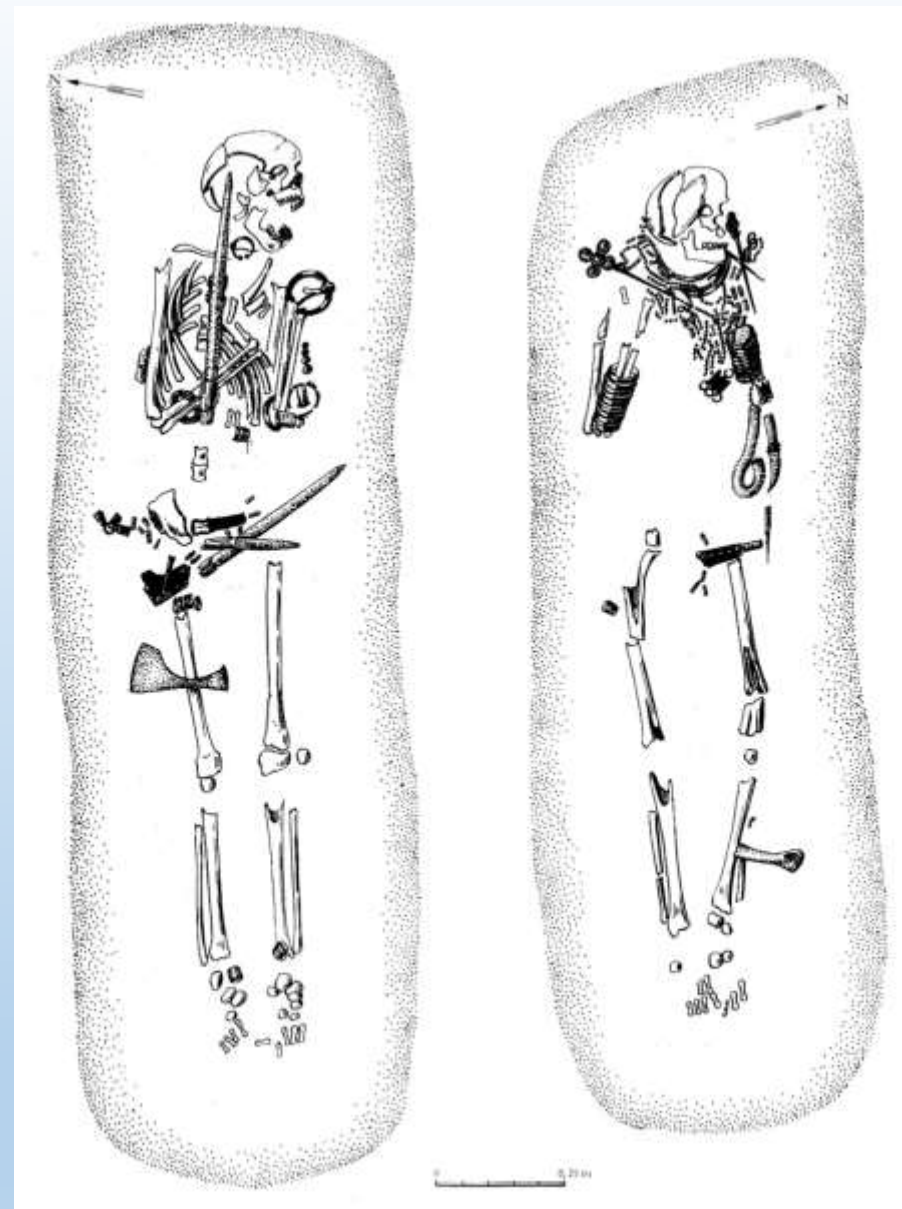

Kapu izkārtojums latgaļu Kivtu kapulaukā (Avots: LPSR arheoloģija)

Vēlais dzelzs laikmets (9.-12.gs.)

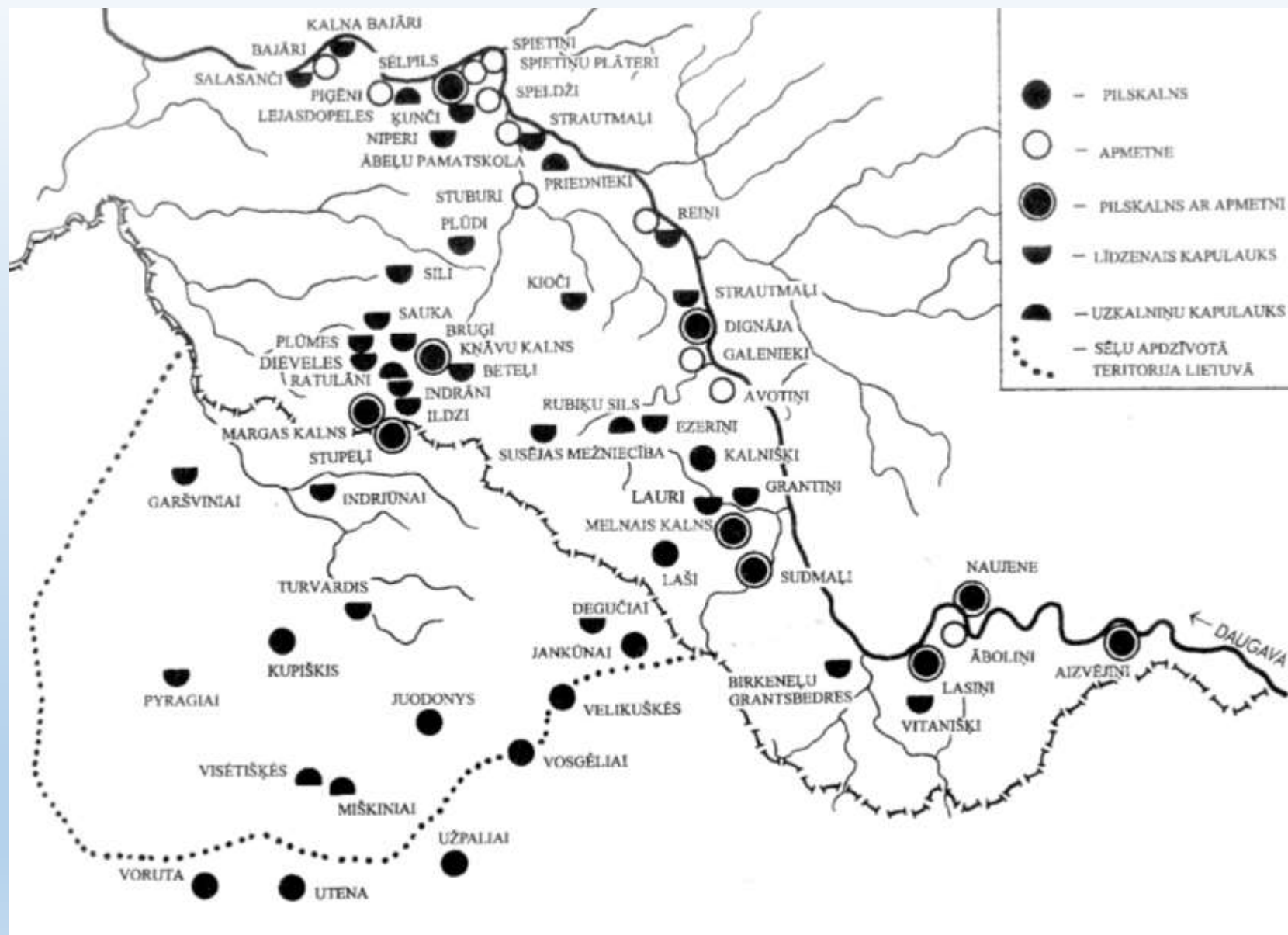
Mežotnes senvietu kompleksa situācijas plāns. 1 – apmetnes robeža ap pilskalnu, 2 – kapulauks, 3 – izrakumu laukumi. (Avots: Latvijas PSR arheoloģija.)

Mežotnes centra kapulauka 79. kapa (vīrieša) un 80. kapa (sievietes) plāni, 10./11. gs. (Avots: Latvijas PSR arheoloģija)

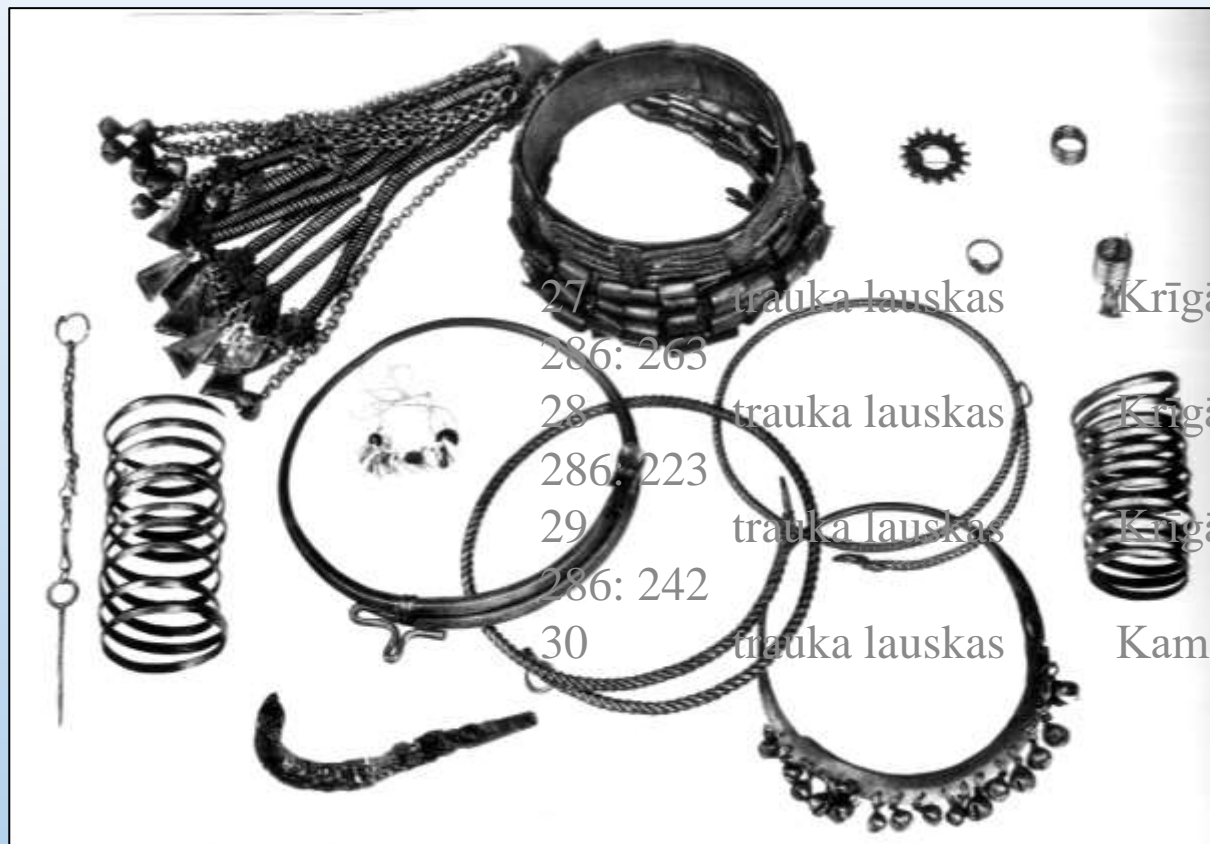
Sēļu zemes un tajās zināmie 7.-13. gs. arheoloģiskie pieminekļi

(Dz. Zemītes zīmējums, avots: Sēļi un Sēlija.
Selonians and Selonia)

Sēlpils Lejasdopeļu uzkalniņu kapulauks un skats uz blakus esošās slēgtās Dopeļu kapsētas vārtiem (Avots: <https://is.mantojums.lv/133>)

Kapa inventārs: Sēlpils Lejasdopeles, 2. uzsk.,
17.kaps (sieviete), 11.-12.gs.

Vairoga (?) apgleznojums

(foto R. Kaniņš, LNVM, pieejams Sēliai. The
Selonians)

Autortiesības

Prezentācijā izmantoti sekojoši attēli, kuru autortiesības pieder Latvijas Nacionālajam vēstures muzeam.

Muzeja priekšmeti atrodas Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājumā.

- 6. slaidis. Kapu uzkalniņu ar akmens riņķi pie pamatnes kultūra. 1-4.gs. - No LNVM grāmatas Zemgaļi senatnē. R., 2003 .g.
- 7. slaidis. Kapu uzkalniņi ar akmeņu riņķi pie pamatnes – Slates Sila kapulauka I grupas III uzkalniņa plāns. No LNVM grāmatas “Zemgaļi senatnē. R., 2003 .g.
- 10. slaidis. Kapu inventārs – senlietas no 17. uzkalniņa, Īles mežniecība; senlietas no, I uzkalniņa, 7. kapa, Rites Melderšķi; senlietas no I uzkalniņa, H kapa, Īles Gailīši.
- 11. slaidis. Vidzemes zemgaļi. Karte no LNVM grāmatas “Pētījumi Zemgaļu senatnē”. R., 2004. g.
- 12. slaidis. Zemgaļu līdzenie kapulauki. Karte no LNVM grāmatas Pētījumi Zemgaļu senatnē. R., 2004. g.
- 14. slaidis. Senlietas 54. kapa, Jaunsvirlaukas Kaukužēni.
- 17. slaidis. Sēļu zemes un tajās zināmie 7.-13.gs. arheoloģiskie pētījumi. Karte no LNVM grāmatas “Sēļi un Sēlija.” R., 2005. g.
- 19. slaidis. Senlietas no II uzkalniņa 17. kapa un III uzkalniņa 3. kapa, Sēlpils Lejasdopeles; attēls *Vairoga (?) apgleznojums*.